

Laste vaimse tervise edendamine 2013

Sõbranädal Krõlli lasteaias: „Tahan olla hea kaaslane!“

Koostajad: õpetajad **Maive Runtel, Tiina Ruus-Ruusa** ja õpetaja abi **Aili Järvsoo, Tartu Lasteaed Krõll**

Teemad

Suhtlemis- ja kuulamisoskuste arendamine, vastastikune lugupidamine, üksteise toetamine, märkamine, hoolimine, enesekehtestamise arendamine, emotsioonide kirjeldamine, emotsioonidega toimetulek, stressi maandamine, enesehinnangu toetamine, enesekindluse arendamine, loova mõtlemise toetamine, probleemide lahendamise oskuse, vastutustunde ja sallivuse arendamine.

Taustinformatsioon

Teema valikul juhendusime lasteaia põhiväärtustest ja õppekasvatustöö eesmärkidest.

Teistega arvestav, empaatiline suhtlemisoskus on õpitav. Mida varem sellega alustada, seda paremad on tulemused. Situatsiooniliste rollimängude kaudu areneb sallivus erinevuste suhtes, kaastundlikkus ja oskus märgata abivajajat.

Lastekollektiivis on konfliktsituatsioonid kiired tekkima ja see põhjustab lastes pingeid ning frustratsiooni. Konfliktsituatsioonide tekkimise ennetamiseks on hea õpetada lapsi märkama ja tõlgendama nii enda kui kaaslase emotsioone.

Laiendatud koosseisuga tervisemeeskond koostas ühiste mõttetalgute tulemusel nädalakava, kust õpetajatel on võimalik valida (soovi korral ise täiendada) vastavalt laste vanusele ja individuaalsusele erinevaid tegevusi. Tegevuste läbiviimisel tuleks lähtuda lõimituse printsiibist.

Lisaks toimus 14. veebruari hommikul situatsioonimängude hommik. Tegelasteks olid õpetajad, kostümeerituna lasteks.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ehk eeldatavad tulemused lapsest lähtuvalt:

- laps püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja mängus;
- laps hoolib kaaslasest, osutab abi ja küsib vajadusel seda ka ise;
- laps oskab arvestada ja teha koostööd;
- laps teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;
- laps mõistab, et inimesed on erinevad;
- laps õpib erinevates olukordades sobivald käituma.

Osalenute vanus ja arv

Sõbrapäeva hommiku viisime läbi kahes vanusegrupis: nooremale vanusegrupile (2–4 eluaastat) ja vanemale vanusegrupile (5–7 eluaastat); kokku osales 152 last.

Läbiviidud tegevuste kirjeldus ja läbiviimise metoodika ning integreeritus teiste õppe- ja kasvatustegevuse valdkondadega

- Terve maja nimetas 11.–15. veebruari nädala teemaks „Tahan olla hea kaaslane!“.
- Ühisüritusena toimus 14. veebruaril ülemajaline sõbrapäeva hommik (ülesehitatud erinevatele situatsioonimängudele, mis dramatiseeriti lühinäidenditena õpetajate poolt).
- Nädalasse planeeritud integreeritud tegevused seostati tundekasvatuse, emotsioonide mõistmisega.
- Lapsed kogunesid saali. Neile tulid külla kaks sõpra – Triinu ja Taavi, kes käisid samuti lasteaias. (Triinut ja Taavit mängisid õpetajad Maive ja Tiina, jutustajaks oli õpetaja abi Aili). Triinu ja Taavi lasteaiapäevad olid täis mängu ja mitmesuguseid põnevaid tegevusi, kuhu mahtus palju erinevaid tujusid.

Esimene lavastuslik situatsioonimäng

Variant A

Taavi tuleb hommikul lasteaeda ja aknalt emale lehvitates muutub kurvaks ning hakkab tihkuma. Triinu narrib Taavit piripilliks ja emmekaks. Taavi muutub üha kurvemaks ja nuttki ei ole enam kaugel. Triinu narrib edasi. Triinu ja Taavi lahkuvad lavalt.

Õpetaja abi Aili vestleb lastega nähtud situatsiooni üle ja küsib: “Mis võis Taavi hommikul lasteaeda tulles kurvaks teha? Kas sina ka mõnel hommikul ei taha emast või isast

lahkuda? Mida sa tunned, nähes ema-isa tööle ruttamas? Mis te arvate, mida Taavi tundis, kui ta oli kurb ja Triinu teda narris? Kas sinuga on juhtunud, et oled kurb ja sinu rühmakaaslane narrib sind? Kuidas sa end tundsid?”

Variant B

Taavi tuleb hommikul lasteaeda ja aknalt emale lehvitates muutub kurvaks ja hakkab tihkuma. Tema juurde tuleb Triinu ja küsib, miks Taavi kurb on. Vastust kuuldes hakkab Triinu Taavit lohutama ja kutsub teda endaga mängima. Triinu pakub Taavile isegi vaatamiseks enda uut raamatut, mille isa talle reisilt kaasa tõi. Taavi unustab nutu ja läheb Triinuga raamatut vaatama.

Õpetaja abi Aili arutelu nähtud situatsioonist lastega: „Mis te arvate, kuidas Taavi end tundis, kui Triinu lohutama tuli? On sul rühmas olemas sõber, kes, kui oled kurb, sind mõistab ja lohutama tuleb?“

Teine lavastuslik situatsioonimäng

Variant A

Triinu tuleb hommikul rühma ja näeb Taavit, kellel on seljas roosa pluus. Triinu hakkab

Taavit narrima, et poisid ei kannu roosat värvi riideid ja Taavi on plikade pluusi selga pannud. Taavi püüab end kaitsta, öeldes, et tegemist on tema vanema venna väikseks jäänud pluusiga ja vend küll kandis seda roosat pluusi. Poiss lisab, et tema isal on ka üks roosa pluus ja isegi üks roosa lips! Ja et tema isa ütleb ka, et poisid ja mehed võivad kõiki värvi riideid selga panna. Triinu narrib Taavit tema roosa pluusi pärast edasi. Taavil on juba nutt kurgus.

Õpetaja abi Aili arutelu lastega nähtud situatsioonist. Küsimuste esitamine, laste arvamuse küsimine.

Variant B

Triinu tuleb hommikul rühma ja näeb Taavit, kellel on seljas roosa pluus. Ta läheb Taavi juurde ja ütleb, et talle meeldib Taavi pluus ja et roosa on paljude tüdrukute lemmikvärv. Taavi vastab, et tema on küll poiss, aga temale meeldib pluus eriti seepärast, et see on tema vanema venna pluus. Vend käis sellega jalkat mängimas. Nüüd jäi see vennale väikseks ja Taavi sai selle endale. Taavi ütleb, et temast saab ka kuulus jalgpallur, kui ta suuremaks kasvab ja et selle roosa pluusiga tahab tema hakata jalkatreennis käima. Taavi kutsub Triinu ehitusmängu, kus nad hakkavad koos kindlust ehitama.

Õpetaja abi Aili vestlus nähtud situatsioonist. Küsimuste esitamine, laste arvamuse küsimine.

Ürituse saalis lõpetavad laste tantsulised laulumängud:

- „Šooder“ ja „Kui sul tuju hea, siis käsi kokku löö“ (vanemale vanusegrupile);
- „Kallista, kallista, mis siis muud kui kallista“ ja „Kui sul tuju hea, siis käsi kokku löö“ (nooremale vanusegrupile).

Pärast üritust saalis käisid tegelased Triinu ja Taavi rühmades, jagasid laste vahel ära sõprade tehtud kaardid ja rääksid lastega kuulnud-nähtud hommikust.

Tegevustes kasutatud materjalid ja vahendid

Nädala jooksul kasutatud materjalid:

- kiletatud tujumärgid (tähistavad põhiemotsioone: rõõm, kurbus, viha, üllatus, hirm, põlgus/vastikus);
- ajakirjadest välja lõigatud erinevaid emotsioone väljendavad fotod. Erinevate tujude loendamine, samasuguste tujupiltide leidmine, nende loendamine.

- Vastava arvukaardi leidmine. (Fotod, arvukaardid, loendamiseks kivikesed);
- lasteraamatud ette lugemiseks, illustratsioonide vaatamiseks, aruteluks teemade juurde:
 - Wilson, K., Chapman, J.(2009). Karul on hirm. Tallinn: Tiritamm.
 - Raamatud sarjad „Minu tunded“:
 - Moroney, T. (2008). Headus. Tallinn: Koolibri.
 - Moroney, T. (2008). Kadedus. Tallinn: Koolibri.
 - Moroney, T. (2008). Armastus Tallinn: Koolibri.
 - Moroney, T. (2008). Üksildus. Tallinn: Koolibri.
 - Moost, N. (1997). Kõik mulle! Tallinn: Kirilill.
 - dramatiseering lastega DVD-lt vaadatud filmi „Lota on vihane“ järgi (DVD, erinevad peakatted, tähistamiseks ema, Lotat, naabritädi);
 - Delvaux, N., de Petigny, A., Laura lood (audioraamat). Tallinn: Egmont Estonia.
 - luuletused:
 - Panga, M. (1993). „Kurb lugu“. Täheke nr 1.
 - Tungal, L. (1985). „Ühel lapsel“. Tere-tere. Tallinn: Eesti Raamat.
 - Männik, G. (2013). „Kui su sõber maha kukkus“. Luuletused lastele. Tallinn.
 - Jasnov, M. (2012). „Murega ja hädaga“. Hea Laps nr 1.
 - Mänd, H. (1976) „Karuema lohutuslaul“. Tuulekassid. Tallinn: Eesti Raamat.
 - Niit, E. (1974). „Hea rohi“. Midrimaa. Tallinn: Eesti Raamat.
 - Jürisson, H. (1987). „Kassi laul tühjaksjäänud majas“. Loomalaulud. Tallinn: Eesti Raamat.
 - tujude värvimine (pliiatsid, paber, teemakaardid);
 - guaššvärvid, akvarellid, paber, pintsel. Teema „Minu rõõm ja minu kurbus“;
 - muusikapalade kuulamine (*Youtube*'ist ja arvutiga):
 - kurvad: Yiruma „Kiss the Rain“, A. Pärt „Für Alina“
 - rõõmsad: Kuldne Trio „Hopp, Johanna“, „Buratino“;
 - erinevat värvi plastiliin Kadeduseussi voolimiseks (voolimine, kollektiivne töö – iga laps voolib pikale kadeduseussile ühe lüli ja ühe paari jalgu);
 - erinevat värvi suled.; liikumismäng „Rõõmsad suled“;
 - kaks suurt paberit, rasvakriidid, jämedad pliiatsid, õlipastellid (joonistamine, kollektiivne töö „Hea tuju maja“ ja „Paha tuju maja“);

- erinevad värvilised paberid, nööbid, puupulgad, papist rullid, kommipaberid, litrid, paelad, lõngajupid, kivikesed, kõikvõimalik meisterdamismaterjal, (meisterdamine fantaasiatöona „Minu tuju“);
- erinevat värvi voolimismass, jääkmaterjalina jogurtitopsi kaaned aluseks, “Erinevad näod“ (voolimine plastalusele);
- käpiknukud, näpunukud ja kostüümid erinevate situatsioonide (kuuldud luuletustest kirjanduspaladest) dramatiseeringuks lastega;
- kartong, erinevad joonistamis- ja maalimisvahendid (viltpliiats, rasvakriit, guaššvärvid, akvarellid, pintsliid) valmistatakse kaart sõbrale.

Mõju hindamine

Tegevuste mõju hindasid rühmade õpetajad järgmiste nädalate jooksul. Heaks abivahendiks hindamise juures olid teemakaardid, mille abil said lapsed grupis oma mõtteid, situatsiooni äratundmist väljendada. Hindamine toimus ka laste vaatluse kaudu.

Tulemused:

- lapsed olid avatumad, tähelepanelikumad ja sõbralikumad üksteise suhtes;
- lapsed kasutasid senisest enam emotsioone väljendavaid sõnu („kurb“, „õnnetu“, „naljakas“, „kuri“, „mossis“, „üksik“);
- käelistes tegevustes kujutasid lapsed senisest enam erinevaid näoilmeid, nende joonistust saatis jutt, mis rääkis lugu kellegi tunnetest;
- vähenes konfliktsituatsioonide hulk.

Kasutatud ja soovitatav kirjandus õpetajale ja lapsevanemale

Gordon, T. (2003). Millist last tahate teie? Tallinn: Väike Vanker.

Ennok, K. (2012). Lapse emotsionaalne arendamine. Tartu: Atlex.

Kirby Lassen, M. (2004). Miks me tülitseme? Tallinn: Väike Vanker.

Rätsepp, R., Agan, S., Isat, P. (2011). Olla olemas. Tallinn: Rocca al Mare Kool.

Saphiro, L. E. (2002). Kuidas kasvatada lapses emotsionaalset intelligentsust? Tallinn: Väike Vanker.

Sutrop, M., Valk, P., Velbaum, K. (2009). Väärtused ja väärtuskasvatus. Tartu, Eesti Keele Sihtasutus.

Tallinna Laste Tugikeskus. (2008). Tagasisaade tulevikku. Tallinn: Ilo.